

חולין יט

משה שווערד

1. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף יט עמוד א

דקאי רב נחמן כוותיה. הקשה המהרש"א דלעיל פרש"י דהלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס משום דתנן העיד רבי חנינא בן אנטיגנוס, וכל עדות הלכה היא. וי"ל דודאי הלכה כמותו משום דהעיד, אבל לא ידענא עד היכן יכולים לשחוט. וכן פירש רש"י דהלכה כרב נחמן דאכשר משיפוי כובע ולמטה.

2. שו"ע יורה דעה - סימן כ

(א) מקום השחיטה בצואר, בקנה לצד הראש, משיפוי כובע ולמטה והוא קודם שיתחיל הכובע לשפע ולעלות, והיינו שייר בחיטי, והוא שבסוף הקנה למעלה יש בתוך טבעת הגדולה כמו שני גרגרים מגוף שחוי (פירוש תרגום בדל און הסחוס דבאודן כלומר הקשה שבאוזן) ונקראים חיטי, ואם שחט בתוך החיטין ושייר מהם כל שהוא למעלה, כשרה שהרי שחט משיפוי כובע ולמטה, ואם לא שייר מהם כלום אלא שחט למעלה מהם, הרי זה מוגרמת (פי' הגרמה הכרעת הסכין חוץ למקום שחיטה לצד הראש או לצד הגוף) ופסולה (ולכתחלה ישחוט למטה מטבעת הגדולה) (מדרכי פ' א"ט ומהרי"ו הלכות שחיטה); ושיעורו למטה עד ראש כנף האונא כשנפחין אותה ועולה למעלה עד מקום שמגיע ראשה בקנה, אז הוא המקום בעצמו שהיתה נוגעת כשהיתה חיה בהמה והיתה רועה כדרכה, כשתמשוך צוארה לרעות בלי שתאנוס עצמה למשוך צוארה ביותר, (ובעוף למטה בקנה כמו בוושט) (ר"י בשם הרא"ש):

(ג) צריך השוחט שישחוט באמצע הצואר; ואם שחט מן הצדדין, שחיטתו כשרה, והוא שהחזיר הסימנים וידע שחתכם קודם שחתך המפרקת, כי הסימנים רכים ונדחים מן הסכין; והוא הדין לשוחט מן העורף:

3. שו"ע יורה דעה - סימן כד

(יב) הגרמה כיצד, זה השוחט בקנה למעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה, או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמרה שם; אבל שחט רוב חלל הקנה במקום שחיטה, והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמר שם חתיכת כל הקנה, כשרה. וה"ה אם שחט רוב שנים בבהמה במקום שחיטה והשלים השחיטה בהגרמה או בדרסה, כשרה; ויש מי שפוסל בדרסה, ויש לחוש לדבריו לכתחלה: הגה - והמנהג להטריף בין בדרסה בין בהגרמה, בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא, בין בקנה בין בוושט. (ג"כ במהרי"ו):

(יג) הגרים בקנה בתחלת שלישי ושחט ב' שלישים, כשרה; שחט שלישי והגרים שלישי, וחזר ושחט שלישי האחרון, כשרה; הגרים שלישי ושחט שלישי, וחזר והגרים שלישי האחרון, הרי זו פסולה; ואם דרס או החליד, בין בשלישי ראשון בין בשלישי אמצעי, הרי זו פסולה:

(יד) כל אלו החלוקים כשהוא ודאי שלא נגע בוושט אלא בקנה לצד מעלה; אבל בוושט, אפילו שחט בו כל שהוא חוץ למקום שחיטה, בין לצד מעלה בין לצד מטה; וכן בקנה לצד מטה, קודם גמר הכשר שחיטה, אעפ"י שגמר כל השאר במקום שחיטה, הרי זו פסולה מפני שנקיבת מקומות הללו במשהו (ד"ע ור' ירוחם). והמנהג להטריף מכל מקום ואין לשנות (מהרי"ו):

4. שו"ע יורה דעה - סימן כא

(ה) היה חצי הקנה חתוך ושחט בו והשלימו לרוב (ויודע שלא ניקב הוושט) (ב"י), כשר; וכן אם התחיל לשחוט במקום השלם ופגע בחתך, והחתוך משלימו לרוב, כשר:

5. שפתי כהן על יורה דעה - סימן כז

(יד) רוב חלל הקנה. אבל ברוב הטבעות לא סגי לפי שאינן מקיפות את כל הקנה ואע"פ ששחט רובה עדיין לא שחט רוב הקנה חוץ מטבעת העליונה שהיא מקפת את כל הקנה. טור וע"ל ר"ס ל"ד:

6. ספר שערים מצויינים בהלכה

ששחט שני שלישי והגרים שלישי. כבר הבאנו לעיל (יח. סוד"ה השוחט) דכתב הרמב"ן (ד"ה ולענין) דכל הגרמות דהכא היינו בקנה, אבל בוושט אפילו אם שחט בו כל שהוא חוץ למקום שחיטה קודם גמר הכשר שחיטה פסולה. וכ"כ הטור (יו"ד

סי' כד). וכתב הבית יוסף, דגם בקנה דוקא למעלה לצד הראש שייך הגרמה, אבל למטה בכנפי הריאה נקובתה במשהו. וכ"כ בספרו כסף משנה (שחיטה פ"ג הי"ב). וכ"כ הריטב"א לעיל (שם סוד"ה השוחט).

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

אמר ליה אנא רובא דשחיטה קאמינא. פי' דבדין שחיטה איתא הלשון ורובו של אחד כמוהו. ועי' בצפנת פענח (שחיטה פ"ב הכ"ב) שיש לדייק אם הך כמוהו היינו שהרוב עושה פעולה כאילו שגם המיעוט נשחט, או דילמא דסגי ברוב, ומשמע דהך כמוהו היינו כמו שכולו נשחט, וא"כ איתא כר' יוסי בר' יהודה דמכשיר בהגרמה, אבל לרבנן סגי ברוב, והמיעוט הוי כמאן דלא נשחט. ועי' בהגה' מהר"ץ חיות (ד"ה אטו) שכבר כתב כזה. ועי' במרומי שדה (ד"ה אבל). ועי'

8. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף יט עמוד א

אמר רב הונא אמר רב אשי כו' עד דרבנן סברי כולה שחיטה בעינן בטבעת הגדולה. פירוש במקום שחיטה ואפילו מיעוט האחרון, וס"ל דאע"ג דבשחיטה סגי ברוב הני מילי כשלא שחט יותר אבל כל שחיטתו בעינן שתהא במקום שחיטה, ואפשר דהוא מדרבנן בעלמא.

9. תוספות מסכת חולין דף יט עמוד ב

שחט ופגע בו נקב מהו אמר ליה טרפה - ולא דמי לשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי דכשרה לרב יהודה גופיה דהתם שלא במקום שחיטה אבל שחט במקום נקב עדיף טפי לפי שהוא במקום שחיטה מהגרים שלישי ושחט שלישי הריב"א.

10. תורת חיים מסכת סנהדרין דף קיב עמוד א

מהו דתיהני בה שחיטה לטהרה מידי נבלה. והא דטרפה שחיטתה מטהרתה כדאיתא בפ' בהמה המקשה אע"ג דאסורה באכילה שאני התם דלא צוה רחמנא לקטלה אבל הכא דצוה רחמנא לקטלה איכא למימר דשחיטתה היינו קטילתה וכמאן דלא שחט דמי וכן פירש"י ז"ל.

וטעמא דמלתא דשחיטה מטהרת מידי נבילה נראה משום דלא אסרה רחמנא נבלה באכילה וטומאה אלא משום דשלטה בה סטרא אחרא רוח הטומאה שכל מיתה נעשה ע"י מלאך המות אפילו מיתה בהמה כדאי' בפ' המפקיד מלאך המות מה לי הכא מה לי התם ואפילו מי שאינו מת מיתה עצמו אלא נהרג ע"י אחרים הן אדם הן בהמה יש לו למלאך המות חלק באותה מיתה דגמר יציאת הנשמה נעשה על ידו ולכך צוה הכתוב לשחוט בהמה חיה ועוף כדי שתצא נשמתן במצות שחיטה ולא ע"י מלאך המות שע"י ששוחטין כהוגן במצות השם אין למלאך המות חלק ביציאת נשמתה כי מצות ה' טהורות וקדושות ולעולם הטומאה בורחת מן הקדושה וכ"כ הרב ר' מנחם רקאנט"י בפרשת ראה וז"ל ולפי הפשט הטעם שנבחר המקום ההוא לשחיטה כדי שיצא הדם דרך שם כמו שאחז"ל ממקום שזב חטאו וכשנשחטנו אנחנו לא תחול עליה רוח הטומאה כמו בנבילה שמיתתה היתה ברוח הטומאה עכ"ל.

וזה טעם טומאת המת דמלאך המות מטיל בו זוהמא ולכך אמרו כשמת רבי בטלה כהונה לפי שמיתת צדיקים גדולים היא בנשיקה ולא ע"י מלאך המות ולכך אין מטמאין במותן והיינו מה שאמרו בר"פ השוחט ושחט במקום ששחט חטאו פירש"י ז"ל טהרהו נקט לישנא דטהרה משום דעיקר שחיטה הוא כדי שתצא נשמתה בטהרה שלא יטמאנה מלאך המות.

והיינו טעמא דרב הונא דאמר בפ"ק דחולין הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי כשרה דכי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא אע"ג דלא הוי רובא בשחיטה מ"מ יציאת נשמתה בטהרה ולא שלטה בה סטרא אחרא ומהאי טעמא נמי אית ליה דבשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי דטריפה כיון דיצתה נשמתה בטומאה ולכך שחיטת טרפה מטהרתה מידי נבלה כיון דיציאת נשמתה הוי בטהרה והא דאסור באכילה לאו משום דחשובה כמתה כיון דסופה למות דהא איכא מ"ד טרפה חיה אלא גזירת הכתוב והלכה למשה מסיני הוא דכל בהמה חיה ועוף שנלקן באותן אברים הראשיים שמנו חכמים ז"ל דטרפה ואסורין באכילה ולהכי מסוכנת שריא בשחיטה אע"ג דברי לן שתמות מיד מכל מקום כיון דנשמתה יוצאה בטהרה מצות שחיטה שריא.

והשתא ניחא הא דאיתא במדרש רבה פרשת שמיני זאת הבהמה אשר תאכלו בהמות ולויתן הן קניגין של צדיקים לעתיד לבוא כיצד הן נשחטין בהמות נותן ללויתן בקרניו וקורעו ולויתן נותן לבהמות בסנפיריו ונוחרו וכי זו שחיטה כשרה ולא כך תנינן חוץ ממגל קציר וכו' א"ר אבין אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא חדוש תורה מאתי תצא א"ר ברכיה ארסטון עתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבוא וכל מי שלא אכל נבלות בעולם הזה זוכה לראותו לעולם הבא הה"ד וחלב נבלה וגו' ואכול לא תאכלהו בשביל שתאכלו ממנו לעתיד לבוא. הענין תמוה למה זה תהא נבלה מותרת לע"ל חלילה לומר שיבטל או יעקור הקב"ה אפילו אות אחת מתורתו והוא אחד מי"ג עקרים שלא תהא תורה אחרת מאתו יתברך ולפי מה שפי' ניחא דכיון דטעמא דנבלה אסורה ומטמאה משום דשלטא בה סיטרא אחרא ולכך לעתיד שיבער הקב"ה את הטומאה כמו שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כיון דלא שייך האי טעמא בהמות מותרות בלא שחיטה דלא איצטריך ליה שחיטה כלל כיון דבטלה טומאה וסיטרא אחרא ליתא והיינו דקאמר במדרש חדוש תורה מאתי תצא כלומר לא שתצא תורה חדשה מאתו חלילה אלא חדוש תורה פי' חידושי דאורייתא שיפרש לנו טעמי תורה למה נבלה אסורה וזו מותרת.

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

שחט ופגע בו נקב נעשה כמי ששחט ישראל
 וגמר נכרי דפסולה, דהא לא עביד ישראל
 שיעור שחיטה ברישא, והכי איתא בתוספתא
 (פ"א ה"א) ישראל ששחט ומירק גוי שחיטה
 על ידו שחיטתו פסולה, שחט בה שנים או
 רוב שנים שחיטתו כשרה. אבל עי' בהגה'
 אשר"י לקמן (פ"ח סי' נ) בשם אר"ז, דמשמע
 דגם באופן זה אסור. ובתשו' שואל ומשיב
 (מהד"ת ח"א סוס"י ט) כתב, דס"ל להאר"ז
 דזה הוי שהייה במיעוט בתרא דפסול, והגמ'
 דהכא אזיל למ"ד דשהייה במיעוט בתרא
 כשר. ועי' בשמלה חדשה (שם סכ"ז)
 ובתבו"ש (סי' כג ס"ק יא). ועי' באריכות
 בדעת תורה (סי' ב ס"ק טג).

כי נפקא חיותא בידא דעכו"ם נפקא. משמע
 מזה דאם שחט ישראל הרוב ונפקא חיותא
 בידא דישאל, א"כ אם גומר הנכרי הו"ל
 כמעשה קוף בעלמא ולא מיקרי שחיטה, וכן
 הוכיחו הש"ך (יו"ד סי' ב ס"ק כז) והפרי
 חדש (שם ס"ק כט) ממשיכ רש"י (ד"ה שחט)

12. תוספות מסכת חולין דף יט עמוד ב

השוחט מן הצדדין - מצינן למימר דוקא דייעבד ואפי' החזיר סימנין גזירה אטו לא החזיר ובקונטרס לא פירש כן.

13. תוספות מסכת חולין דף יט עמוד ב

מסתברא כמאן דאמר אף מחזיר - תימה דלא הוה ליה למימר מסתברא דהא תיובתא גמורה היא ממתני' למ"ד מחזיר דוקא ויש לומר דלכתחלה פליגי אבל לכולי עלמא בדיעבד כשרה בכל ענין ולהכי קאמר מסתברא דהמולק מן העורף משמע כדון מליקה לכתחלה שהיא מן העורף.

14. ספר שערים מצויינים בהלכה

דדוקא בדיעבד כשרה ולא לכתחילה, דשמא
 יפגם הסכין במפרקת. ועי' ברמב"ם (שחיטה
 פ"א ה"ט) שכתב, וצריך השוחט שישחוט
 באמצע צואר, ואם שחט מן הצדדין שחיטתו
 כשרה. וכתב בכסף משנה דס"ל להרמב"ם
 כתוס' והר"ן דדוקא בדיעבד כשרה. וכ"כ
 בשו"ע (יו"ד סי' כ ס"ג). ועי' בערוך השולחן
 (שם ס"ח-ס"י) בענין זה.

משנה השוחט מן הצדדים שחיטתו כשרה.
 פרש"י אפילו לכתחילה נמי כו'. וכן
 דעת הרשב"א בתוה"ב (כ"ב ש"א). אבל
 התוס' כתבו דוקא בדיעבד. וכ"כ הר"ן (ה':
 מדפי הרי"ף) דודאי מצות שחיטה לכתחילה
 באמצע הצואר, דמן הצדדין איכא למיחש
 שמא תשבר מפרקת קודם שחיטת הסימנים,
 ותו כיון דשחיטה בסימנים היא כי שחיט מן
 הצדדין וחותר מן המפרקת איכא צער בעלי
 חיים, לפיכך נראה דדוקא בדיעבד שחיטתו
 כשרה, אבל לכתחילה מצוה לשחוט מאמצע
 הצואר. ובמאירי (ד"ה ונשוב) כתב הטעם

שיטת רש"י בפסול שהייה במיעוט בתרא

כתב השו"ע (סי' ב ס"י) "התחיל פסול לשחוט וגמר הכשר או שהתחיל הכשר וגמר הפסול פסולה." ודייק הש"ך שם (ס"ק כז) דמשמע שאם הכשר שחט רוב הסימנים ואח"כ גמר הפסול הרי זה כשר, וכן משמע בגמ' חולין (יט.) ורש"י שם (ד"ה רובו) לגבי שחט רוב ואח"כ הגרים שלישי. והק' הדרישה (סי' כג ס"ק ד) דהא אמרינן בחולין (לב.) "בעי רב הונא בריה דר' נתן שהה במיעוט סימנים מהו תיקו, ופי' רש"י שם דקאי אמיעוט בתרא דסימנים. ומאחר דסלקא בתיקו מסתבר דעבדינן לחומרא, דשהה במיעוט בתרא פסול, ואמנם הכי קיי"ל בשו"ע ורמ"א (סי' כג ס"ה). וא"כ היאך אפשר

להכשיר שחיטת כשר היכא שהפסול גמר מיעוט בתרא דשחיטה, הא כי היכי דשהייה פוסלת במיעוט בתרא, הכי נמי מסתבר דשחיטת פסול תפסול במיעוט בתרא.

ותי' הדרישה שם דשאני הכא דמי שהתחיל את השחיטה לא גמרה, ואף רש"י מודה שאם אדם אחר גמר את השחיטה אין מעשיו מצטרפין לשאר מעשה השחיטה, וממילא אין פסול במיעוט בתרא דסימנים פוסל שאר מעשה השחיטה. אבל כשאותו שהתחיל לשחוט גם גמר את השחיטה נעשה הכל כמעשה שחיטה א', וממילא אף פסול במיעוט בתרא פוסל את הכל. [והש"ך שם תי' עוד בשם הב"ח דשאני הכא דמיירי בעכו"ם שגמר את השחיטה, דמעשה שחיטה דידיה לאו מעשה שחיטה הוא כלל, וממילא אינו פוסל שאר השחיטה שנעשה ע"י ישראל כשר.⁽¹¹⁹⁾

והנה התוס' בחולין (ל: ד"ה החליד) הביאו שר"ת חולק ע"ד רש"י, וס"ל דלא בעי רב הונא בריה דר' נתן אלא לגבי שהה במיעוט קמא דסימנים, אבל שהה במיעוט בתרא דסימנים בודאי כשר, דהיאך אפשר שתיאסר הבהמה לאחר שכבר הותרה, הא למה זה דומה למחתך ברגל הבהמה לאחר שכבר שחט רוב הסימנים דבודאי אין זה פוסל את השחיטה.

ובביאור שיטת רש"י נראה לומר דס"ל תרתי: חדא, דאע"פ שא"צ לשחוט יותר מרוב הסימנים, מ"מ אם שחט יותר, אפי' מיעוט בתרא של הסימנים נתפס כחלק ממעשה השחיטה. ומצינו מעין זה לגבי שחיטת עוף. דהנה מבואר במתני' ריש פ"ב

הבהמה, ממילא ל"צ שום צירוף בין הרוב שנשחט לשאר מעשה השחיטה. אלא ע"כ צ"ל דס"ל לרש"י שכך נאמרה ההלכה דכל ששה באמצע מעשה השחיטה הרי זה פוסל כל השחיטה כולה. ומה"ט סובר רש"י דאף אם ששה רק במיעוט בתרא דסימנים הרי השחיטה פסולה, דהואיל וגם מיעוט בתרא נתפס כחלק ממעשה השחיטה וכמו שנתבאר, מש"ה אם ששה במיעוט בתרא איגלאי מילתא למפרע שכל השחיטה נעשתה בפסול. ולפ"ז קושית ר"ת לא קשה מידי, דאע"פ שכבר הותרה הבהמה ע"י שחיטת רוב הסימנים, מ"מ כל ששה בגמר שחיטת הסימנים איגלאי מילתא למפרע דחשיב עפ"י דין כאילו כל השחיטה נעשתה בפסול.¹²¹

ובדעת ר"ת י"ל דס"ל דשהייה פוסלת את השחיטה רק מפני שהיא מבטלת את הצירוף בין חלקי השחיטה, ולא שייך פסול זה אלא בחלק השחיטה המעכב בהיתר השחיטה, משא"כ במיעוט בתרא דסימנים. אי נמי י"ל דס"ל שלא נתפס מיעוט בתרא דסימנים כחלק ממעשה השחיטה כלל, דאף למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף (חולין כט:): והכשר תחילת השחיטה תלוי בסוף השחיטה, היינו דוקא כשסוף השחיטה מעכב בהכשר השחיטה. אבל לאחר שכבר נשחטו רוב הסימנים, הרי ל"צ לשחוט שאר הסימן כלל, וא"כ אין שחיטת שאר הסימן מצטרפת לשאר מעשה השחיטה, אלא הרי זה כמחתך ברגל הבהמה לאחר שכבר נשחטו הסימנים.¹²²

ונראה דלפי דברינו בביאור שיטת רש"י יש ליישב גם קושית הדרישה. דלעולם אף רש"י מודה שאין בהמה נאסרת מכאן ולהבא לאחר שכבר הותרה ע"י שחיטת רוב סימניה, רק ס"ל שע"י שהייה במיעוט בתרא נאסרת הבהמה למפרע, דמדשהה איגלאי מילתא למפרע שנעשתה השחיטה בשהייה, ופסול זה מתפשט לכל מעשה השחיטה (אפי' לתחילת השחיטה) הואיל וכל מעשה השחיטה נידון כמעשה א'.¹²³ וסברא זו לא שייכא אלא כשעשה ישראל כל מעשה השחיטה ואנו באים לפסלה מחמת שהייה. אבל אם בתחילה שחט ישראל ואח"כ גמר עכו"ם א"א לפסול את השחיטה למפרע, דבודאי לא שייך לומר שע"י עכו"ם גמר את השחיטה, ממילא נחשב כאילו כל מעשה השחיטה נעשה ע"י עכו"ם ולא ע"י ישראל. אלא ע"כ צ"ל שע"י מעשה העכו"ם במיעוט בתרא אנו באים לאסור את הבהמה מכאן ולהבא, וזה דבר שא"א להיות הואיל וכבר הותרה הבהמה בשחיטת רוב סימניה.

דין רוב סימנים בשחיטה

כבר ביארנו די"ל דמח' רש"י ור"ת לגבי שהייה במיעוט בתרא סובבת סחור סחור לשאלה אם שחיטת מיעוט בתרא של הסימנים נתפסת כחלק ממעשה השחיטה או לא. ונראה להוסיף דשאלה זו גופא תלויה במה שיש להסתפק בהא דקיי"ל בשו"ע (סי' כא ס"א) שאם שחט רוב הסימנים הרי זו שחיטה כשירה: האם זה מדין הכללי דרובו ככולו; או דילמא כך נאמרה ההלכה למשה מסיני דשחיטה דא"צ לשחוט כל הסימנים אלא סגי בשחיטת רוב הסימנים. דלצד הא' יש מקום לומר שאף המיעוט בתרא נתפס כחלק ממעשה השחיטה, דאולי לא אמרינן רובו ככולו אלא כשלא גמר לשחוט כולו, אבל אם גמר שחיטתו אף סוף השחיטה נתפס כחלק ממעשה השחיטה.¹²⁵ אך לצד הב'

שכך נאמרה ההלכה דסגי בשחיטת רוב הסימנים נראה פשוט דמיעוט בתרא של הסימנים לא נתפס כחלק ממעשה השחיטה כלל.

17. ספר שיעורי הרב- ע' קלט-קמא

סימן לח
בגדר פסול הגרמה

א.

מבואר בחולין (יט, מד.) שמקום השחיטה בקנה הוא משיפוי כובע ולמטה עד תחילת מקום הריאה, וכושט הוא מתורבץ הושט עד תחילת בני המעינים. ואם הגרים ושחט חוץ למקום השחיטה שחיטתו פסולה. אך נחלקו הראשונים בדין הגרמה במיעוט בתרא של הסימנים. דעת רש"י (ל: ד"ה תיקו) היא דכמו ששהייה פוסלת במיעוט בתרא, ה"ה נמי בהגרמה. אבל התוס' שם (ד"ה החליד) הביאו בשם הריב"ם דאף אם שהייה פוסלת במיעוט בתרא (כרש"י ודלא כר"ת), מ"מ אין הגרמה פוסלת במיעוט בתרא. וז"ל "ולא דמיא להכא (פי' לשהייה), דהתם שלא במקום שחיטה הוא, והוי כאילו שוחט ברגלה אחר שחיטת הסימן, וכן נמי אם לאחר שחיטת הרוב עקר המיעוט, שחיטתו כשירה, כיון דהוי שלא כדרך שחיטה."

ובביאור דעת הריב"ם נראה לומר דהנה יש לחקור בגדר פסול הגרמה: האם פירושו דכל השוחט חוץ למקום השחיטה לא חשיב כשוחט בסימן כלל, או דילמא לעולם שפיר חשיב כשוחט בסימן אע"ג דאינו שוחט בצואר, רק דהלממ"ס היא דכל השוחט חוץ למקום השחיטה הרי שחיטתו פסולה, ודמי למי שדרס או החליד, דודאי חשיב כעושה מעשה שחיטה, אלא ששחיטתו פסולה.

ונראה שנחלקו בזה רש"י והריב"ם. דעת רש"י היא דשחיטה בהגרמה נחשבת שפיר כשחיטה בסימן, אלא שהשחיטה פסולה, ומש"ה הרי היא פוסלת אף במיעוט בתרא. ואילו דעת הריב"ם היא ששחיטה בהגרמה לא מיקריא מעשה שחיטה כלל, וממילא אינה פוסלת במיעוט בתרא. והיינו מה שפי' הריב"ם דהוי כאילו שוחט ברגל הבהמה אחר שחיטת הסימן, כלומר דלא רק דשחיטה בהגרמה היא שחיטה פסולה, אלא דלא חשיבא כמעשה שחיטה בסימן כלל.

ב.

איתא בתולין (יט.) "אמר רב הונא אמר רב אסי מחלוקת שהגרים שלישי ושחט שני שלישי, דר' יוסי ברבי יהודה סבר מידי דהוה אחצי קנה פגום (פי' שאם היה חצי קנה פגום מאליו והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשירה), ורבנן התם מקום שחיטה, הכא לאו מקום שחיטה." ובפשוטו נראה לומר שנחלקו בשאלה הנ"ל בגדר פסול הגרמה, שאם הגרמה נחשבת כמעשה שחיטה בסימן, רק דהואיל ונחתך הסימן שלא במקום שחיטה הרי השחיטה פסולה, ממילא מסתבר שאם הגרים שלישי ושחט שני שלישי הרי שחיטתו פסולה, דכל שהגרים בתחילה הרי התחיל מעשה השחיטה בפסול.

אבל אם חתיכה שלא במקום שחיטה לאו מעשה שחיטה היא כלל, א"כ אף שהגרים בתחילה לא גרע מחצי קנה פגום מאליו שאם הוסיף עליו וגמרו בהכשר הרי שחיטתו כשירה.

ועוד איתא התם "הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי רב הונא אמר רב כשירה, רב יהודה אמר רב טריפה. רב הונא אמר רב כשירה, כי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא, רב יהודה אמר רב טריפה, בעינן רובא בשחיטה וליכא. שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי, רב יהודה אמר רב כשירה. אתו שיילוח לרב הונא, אמר להו טריפה. שמע רב יהודה איקפוד, אמר טריפנא ומכשר ומכשרנא טריף וכו' (פי' הוא מכשיר מה שטרפתי ומטריף מה שהכשרתי), א"ל רב חסדא (לרב הונא) לא תהדר בך דא"כ מפסדת לה לקמייתא, התם מ"ט קא מכשרת, דכי נפקא חיותא, בהכשירה קא נפקא, הכא נמי כי נפקא חיותא, בהגרמה קא נפקא."

והנה מדברי הגמ' מבואר דהא בהא תליא, דאי הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי טריפה, מסתבר דשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי כשירה, וכן להיפוך. אלא דלכאורה צ"ע, דמלשון הגמ' משמע שנחלקו האמוראים אי בעינן דתיפוק חיותא בשחיטה או דילמא לא בעינן אלא דתיהוי רובא בשחיטה. וצריך ביאור במה נחלקו.

ונראה לומר שנחלקו בגדר פסול הגרמה. שאם הגרמה לא חשיבא כמעשה שחיטה כלל, א"כ מסתבר דלא איכפת לן אי נפקא חיותא דבהמה בהגרמה או בשחיטה, דאף אי נפקא בהגרמה מ"מ לא חשיב כנפקא חיותא בפסול, דלא גרע ממחתך ברגל הבהמה באמצע השחיטה, דכל שלא שהה שיעור שהייה בין שחיטת חלקי הסימן אין בכך כלום. אלא ע"כ צ"ל שהעיקר הוא אם רוב הסימן נשחט או לא. ומש"ה אם הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי פסולה שהרי לא נפסקה רוב הקנה, דחתיכה שלא במקום שחיטה לא חשיבא כחתיכה בסימן כלל. אבל אם שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי הרי נפסקה רוב הקנה, שגם שלישי האחרון של הקנה נתפס כחלק ממעשה השחיטה, וממילא הרי זו שחיטה כשירה אע"ג דנפקא חיותא בהגרמה.

אכן אם נאמר שהגרמה היא שחיטה פסולה, דהיינו שהיא נחשבת כמעשה שחיטה בסימן רק שהיא שחיטה פסולה, א"כ מסתבר שהכל תלוי בשעת יציאת נשמתה של הבהמה. דאי נפקא חיותא בהגרמה, הרי נפקא חיותא בפסול, ושוב א"א להתיר הבהמה אף אם שלישי האחרון של הקנה נשחט בהכשר. אבל אי נפקא חיותא בהכשר מסתבר לומר שהשחיטה כשירה, אף אם לא נשחט רוב הקנה בהכשר, דלא גרע מחצי קנה פגום מאליו שאם הוסיף עליו משהו בשחיטה הרי זו כשירה.

אלא דלפ"ו קשה, שהרי פסק הרמב"ם בהל' שחיטה (פ"ג הי"ג) שאם שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי הרי זו כשירה, ואם הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי הרי זו פסולה. ומזה משמע דס"ל דהגרמה אף בקנה לאו מעשה שחיטה היא כלל, הואיל ושחט שלא במקום שחיטה. וא"כ צ"ע, דאמאי לא הזכיר הרמב"ם פסול הגרמה אלא בקנה ולא בוושט, הרי מדבריו משמע דהגרמה היא כל חתיכה שלא במקום שחיטה, ושפיר משכחת לה חתיכה שלא במקום שחיטה גם בוושט כגון שחט בתורבץ הוושט.

וע"כ צ"ל לדעת הרמב"ם דלעולם לא נחלקו רב הונא ורב יהודה בגדר פסול הגרמה, אלא אף רב יהודה מודה דהגרמה דינה כשחיטה פסולה, ורק נחלקו לענין קביעת פסול הגרמה, אי אזלינן בתר שעת יציאת נשמה או בתר רוב מעשה חתיכת הסימנים.²²⁰ ודעת הרמב"ם היא כרב יהודה, דכל שרוב הסימן נשחט בהכשר הרי זו שחיטה כשירה אף אי נפקא חיותא בהגרמה.

19. דף על הדף חולין דף יט עמוד ב

במשנה: נמצא, כשר בשחיטה פסול במליקה, כשר במליקה פסול בשחיטה וכו' ובגמ': כל העורף כשר למליקה וכו'.

בספר פני מנחם לכ"ק אדמו"ר מגור זצ"ל (פר' האזינו ע' רכ"ו) כותב: כ"ק אאז"ל בעל האמרי אמת מביא, דאיתא בספרי יערוף כמטר לקחי אין עריפה אלא הריגה, ומבאר שע"י לקחי זו התורה אפשר להרוג את היצר הרע, ועתה הוא הזמן לזה, איתא במשנה (חולין יט ב) כשר בשחיטה פסול במליקה כשר במליקה פסול בשחיטה, שכל העורף כשר למליקה וכל הצואר כשר לשחיטה, צואר הרמז על בית המקדש כדאיתא בגמ' (מגילה טז ב) ויפול על צוארי בנימין וגו' ובנימין בכה על צואריו, בכה על שני מקדשים וכו', ובזמן הזה שאין בית המקדש, יש תורה תפלה ועבודת ה', ועורף הרמז לקשה עורף, ומבקשים ביום הכיפורים אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו, יום הכיפורים מסלק הקשיות עורף (ו"ש אין עריפה אלא הריגה, להרוג כח היצר הרע ולהכניע את הקשיות עורף). כל העורף כשר למליקה.

ואמרו בגמ' מאי עורף ממול עורף, היינו שצריך להיות נגד העורף ממול העורף, שיש לזכור תמיד קשי ערפו כדכתיב וחסאתי נגדי תמיד, וע"י זה מגיע לבושה שהיא עריפה, אין עריפה אלא הריגה, כמ"ש כ"ק אאז"ל האמרי אמת שהבושה היא כמו מיתה דאזיל סומקא ואתי חוורא, ביום הכיפורים מבקשים וכופ את יצרנו להשתעבד לך והכנע את ערפנו לשוב אליך באמת, להכניע את העורף, עורף הוא ענין קושי, קשה עורף שיש להכניע את הקשיות עורף בעבירות, ואחר יום הכיפורים שמכניע את הקשיות עורף, יש לנצל כח העקשנות לטובה, שלא להכנע ליצרו אלא לעמוד בעוז לבל ישוב להשמע ליצרו, וזהו ממול העורף, להפוך העורף לטוב, וזאת יש לבעל תשובה לזכור עכד"ק.